

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกโกลาหล (BANI World)

Mobilizing Resources to Develop Learning Management in the BANI World Era

ลักณา ชำนาญกุล* ญัฐนันท์พร จารุพัฒน์ กาญจนา บุญส่ง และ นิภา เพชรสม
Lakkana Chamnankun*, Nattananphon Jarupat, Kanchana Boonsong, and Nipa Petsom

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: luckmasci@gmail.com

Received: 29 October 2024, Revised: 15 February 2025, Accepted: 28 April 2025

บทคัดย่อ

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ภายใต้บริบทของความเปราะบาง วิตกกังวล ไม่เป็นเส้นตรง และยากต่อการเข้าใจ หรือที่เรียกว่ายุคโลกโกลาหล (BANI World) ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกโกลาหล (BANI World) โดยนำเสนอ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ยุคโลกโกลาหล (BANI World) และการรับมือ 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ของไทยในยุคโลกโกลาหล (BANI World) 3) ทรัพยากรทางการศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกโกลาหล (BANI World) และ 4) การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกโกลาหล (BANI World) บทความได้นำเสนอแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาใน 3 มิติ ได้แก่ 1) แนวทางการระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ซึ่งมุ่งเน้นการจัดหาและบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในทุกมิติ 2) แนวทางการระดมทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเน้นการใช้ความรู้และประสบการณ์จากชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย และ 3) แนวทางการระดมทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือรายกิจกรรม ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างพันธมิตรระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในโลกยุคใหม่ ทั้งนี้ การระดมทรัพยากรอย่างบูรณาการถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ระบบการศึกษามีความยืดหยุ่น เสมอภาค และสามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนในยุคโลกโกลาหล (BANI World)

คำสำคัญ : ทรัพยากรทางการศึกษา การระดมทรัพยากร การจัดการเรียนรู้ ยุคโลกโกลาหล

Abstract

In the context of the BANI World, characterized by brittleness, anxiety, nonlinearity, and incomprehensibility. The education system needs to adapt its learning approach to develop learners to be able to cope with change effectively. This article aims to present a guideline for mobilizing educational resources to develop learning management in the era of BANI World by presenting 4 issues: 1) BANI World and how to cope with, 2) Thailand's learning management approaches in BANI World, 3) Educational resources and the development of learning management in BANI World, and 4) mobilizing educational resources to develop learning management in BANI World. The article presents approaches to mobilizing educational resources in three dimensions: 1) guidelines for mobilizing monetary resources, which focus on procuring and managing budgets effectively to support learning management in all dimensions, 2) guidelines for mobilizing local wisdom resources, which emphasize the use of knowledge and experience from the community to enhance meaningful learning, and 3) guidelines for mobilizing resources from collaborative activity networks focus on building partnerships between educational institutions, government agencies, the private sector, and communities to jointly develop learning processes that respond to the needs of learners in the modern world. Thus, integrative resource mobilization is a key mechanism to ensure education systems are resilient, equitable, and capable of driving sustainable learning in BANI.

Keywords: Educational Resources, Mobilizing Resources, Learning Management, BANI World

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเท่านั้น หากยังส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับ แนวคิดเดิมที่ใช้อธิบายความเปลี่ยนแปลงของโลกในลักษณะที่ผันผวน (VUCA World) ซึ่งประกอบด้วย ความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน

(Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) แม้จะสะท้อนลักษณะของโลกที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาในช่วงหนึ่ง แต่ไม่สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันได้อย่างเพียงพอ ช่วงเวลาหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โลกได้เข้าสู่บริบทใหม่ที่ Jamais Cascio นักมานุษยวิทยาและนักอนาคตศาสตร์ชาวสหรัฐอเมริกาเสนอให้เรียกว่า "BANI World" มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความเปราะบาง (Brittle) ความวิตกกังวล (Anxious) ความไม่เป็นเส้นตรง (Nonlinear) และความยากต่อความเข้าใจ (Incomprehensible) แนวคิด BANI สะท้อนภาพของโลกที่ไม่เพียงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ยังเปราะบาง คาดการณ์ได้ยาก และเต็มไปด้วยปัจจัยที่สร้างแรงกดดันในทุกมิติของชีวิต [1]

ภายใต้บริบทของยุคโลกโกลาหล (BANI World) ระบบการศึกษาจึงเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพและมีคุณค่า การจัดการศึกษาไม่อาจยึดติดกับรูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบเดิมได้อีกต่อไป จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การส่งเสริมทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) อาทิ ทักษะการปรับตัว ทักษะการคิดอย่างยืดหยุ่น การตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอน การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทักษะด้านความเข้าใจ และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการอยู่รอดและการเติบโตในโลกที่มีความเปราะบางและซับซ้อน [2]

อย่างไรก็ตาม แนวคิด BANI ไม่ควรถูกมองในแง่ลบเพียงด้านเดียว แต่สิ่งกระตุ้นให้วงการการศึกษาไทยตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัว เปิดโอกาสให้มีการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นทั้งทางความคิดและอารมณ์ (Mental Resilience) มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าใจบริบทที่หลากหลาย และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่คาดการณ์ไม่ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะดังกล่าวถือเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งระบบการศึกษาควรเร่งให้ความสำคัญและผลักดันอย่างเป็นระบบ

ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เท่าทันบริบทของโลกยุคใหม่ การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในรูปของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะของครูและผู้เชี่ยวชาญ เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่ายความร่วมมือ ล้วนเป็นทรัพยากรที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และตอบโจทย์การพัฒนาทุนมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบท BANI [3]

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของยุคโลกโกลาหล (BANI World) โดยเชื่อมโยงแนวคิดการพัฒนาการศึกษาเข้ากับเป้าหมายในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่สามารถพึ่งพาวิถีคิดแบบเดิมได้อีกต่อไป ทั้งนี้ การระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบจะเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบการจัดการศึกษา ส่งเสริมความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน

ยุคโลกโกลาหล (BANI World) และการรับมือ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ที่มีการระบาดไปทั่วโลก โดยเริ่มการระบาดตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2019 ถึงช่วงเดือนกรกฎาคม 2022 นั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ผู้คนบนโลกรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง จนเกิดวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างออกไปจากในอดีต (New Normal) และการดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่นี้จะไม่มีมีการเปลี่ยนกลับไปเป็นเหมือนเดิมอีก Jamais Cascio นักมานุษยวิทยาและนักอนาคตศาสตร์ชาวสหรัฐอเมริกา จึงได้เสนอแนวคิดเพื่ออธิบายโลกยุคใหม่นี้ด้วยคำว่า BANI โดยอธิบายไว้ดังนี้

B (Brittle) คือ ความเปราะบาง ซึ่งภายนอกอาจดูแข็งแกร่ง จนกระทั่งถึงจุดแตกหัก จากนั้นทุกอย่างก็พังทลายเป็นความล้มเหลวแบบกะทันหันและรุนแรง ความสำเร็จหลาย ๆ อย่าง ไม่อาจอยู่คงทนถาวร [1] ตัวอย่าง เหตุการณ์น้ำท่วมในปี 2567 ที่จังหวัดเชียงใหม่เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมอย่างฉับพลัน ทำให้บ้านหลังทรุดตัวและพังทลายหายลงไปในแม่น้ำ [4]

A (Anxious) คือ ความวิตกกังวล สภาพแวดล้อมในปัจจุบันส่งผลให้ผู้คนเกิดความวิตกกังวล โดยเฉพาะการนำเสนอของสื่อที่มักนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิด แต่ไม่นำเสนอเหตุผลความเป็นจริง และปัจจุบันผู้คนถูกล้อมรอบไปด้วยข้อมูลที่บิดเบือน ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ข่าวปลอม และข้อมูลวิทยาศาสตร์เทียม ข้อมูลทั้งหมดเหล่านี้ทำให้ผู้คนตกผลึกเป็นความวิตกกังวล และความวิตกกังวลที่สูงขึ้นนี้ จึงทำให้ผู้คนไม่กล้าคิดนอกกรอบ มีความกลัวที่จะทำผิด จึงนิ่งเฉยเพื่อหลีกเลี่ยงการรับผิดชอบ และความวิตกกังวลที่มาพร้อมกับความรู้สึกที่ไร้หนทาง อาจนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อหาทางออกด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมนำมาซึ่งปัญหาที่ใหญ่มากขึ้นไปอีก [1] ตัวอย่างจากเหตุการณ์รถทัศนศึกษาของนักเรียนเกิดอุบัติเหตุเพลิงไหม้ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567 ทำให้เกิดความวิตกกังวลของประชาชน และเกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันในวงกว้างถึงกิจกรรมทัศนศึกษาของนักเรียนว่าควรยกเลิก หรือ ยังควรมีกิจกรรมนี้ต่อไป [5] นอกจากนี้ความวิตกกังวลในดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรถบัสที่ถูกยกเลิกการเช่ารถบัสเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะการเช่ารถบัสในกิจกรรมทัศนศึกษาของนักเรียน [6]

N (Nonlinear) คือ ความไม่เป็นเส้นตรง หลายเหตุการณ์เกิดขึ้นแบบไม่มีใครคาดคิด ขาดตรรกะ และไม่เป็นเหตุเป็นผล ไม่สามารถทำนายได้ ไม่ว่าจะเป็นการระบาดของโรค COVID – 19 หรือสภาพภูมิอากาศของโลกที่มีอุณหภูมิสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ย้อนแย้งเมื่อประเทศต่าง ๆ พยายามที่จะลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาตั้งแต่เมื่อ 27 ปีที่แล้ว กับพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ในปี ค.ศ. 1997 [7] จากปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก จะเห็นได้จากเหตุการณ์น้ำท่วมทางภาคเหนือของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 โดยเฉพาะที่อำเภอแม่สาย จ.เชียงราย ซึ่งเป็นเหตุการณ์น้ำท่วมที่มีความรุนแรงมากที่สุดในรอบ 60 ปี [8]

I (Incomprehensible) คือ ความไม่สามารถเข้าใจได้ ปัจจุบันมีข้อมูลมากมายให้เลือกใช้ประกอบการตัดสินใจ แต่ในภาวะข้อมูลท่วม (Information overload) แบบนี้ ทำให้ยากต่อการแยกแยะข้อมูลจึงเกิดความรู้สึกคลุ้มเคลือ และการตัดสินใจพลาดก็สามารถเกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนี้โลกในยุคที่ AI มีการเรียนรู้มากขึ้น มีการทำงานมากขึ้น อัลกอริทึม (Algorithms) ที่ซับซ้อนมากขึ้น จนยากที่จะทำความเข้าใจว่า AI มีกระบวนการตัดสินใจอย่างไร เพราะนั่นอาจทำให้เกิดปัญหาที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมการทำงานของ AI ได้ ดังนั้น จึงไม่ควรละเลยต่อข้อกำหนดที่ให้ผู้ใช้ระบบอัลกอริทึมต้องสามารถอธิบายได้ว่าระบบเหล่านั้นมีการสรุปผลได้อย่างไร และทำไม [1] ตัวอย่างการเรียนรู้ของ AI ด้วยวิธี Deep Learning ที่ให้ AI เรียนรู้ข้อมูลของคน ๆ หนึ่ง และสามารถสร้างเป็น Deepfake หรือการปลอมเป็นบุคคลนั้นได้ทั้งใบหน้าและน้ำเสียง ซึ่งผู้ที่ไม่หวังดีอาจใช้เทคโนโลยีนี้ปลอมแปลงใบหน้าและน้ำเสียงของบุคคลนั้น ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ต่าง ๆ จนสร้างความเสียหายได้ [9]

จะเห็นได้ว่า ยุคโลกโกลาหล (BANI World) ที่มีความเปราะบาง ทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างฉับพลัน ไม่สามารถคาดเดาได้ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวล และความคลุ้มเคลือของข้อมูลที่มีอยู่มากมายทำให้ไม่สามารถแยกแยะได้ และไม่สามารถเข้าใจได้ ซึ่งนำมาสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด ในการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลกนี้ ผู้คนจำเป็นต้องมีทักษะเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงโดยการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีศักยภาพที่หลากหลาย (Multipotentialite) ฝึกให้ตนเองมีวิธีคิด (Mindset) และจิตใจ ที่มีความยืดหยุ่น (Mental Resilience) สามารถหลุดจากความล้มเหลวขององค์กร หรือ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ฝึกให้เป็นผู้ที่มีสติ (Mindfulness) พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง มีความเข้าใจใจ (Empathy) ผู้อื่น และการมีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) จะทำให้ที่มกลายความกังวลสามารถทำงานร่วมกันได้ การมีความสามารถในการทำความเข้าใจบริบทโดยรวม (Context) จะสามารถคาดการณ์สถานการณ์ได้ดีขึ้น และการมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว (Being agile) รวมไปถึงความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ สร้างนวัตกรรม (Innovation) จะทำให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ และในยุคที่ข้อมูลมีอยู่มากมาย บางครั้งตัดสินใจไม่สามารถตัดสินใจได้จากข้อเท็จจริงจากข้อมูลเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องใช้ทักษะการรู้ด้วยสัญชาตญาณ (Intuition) ร่วมด้วย จึงทำให้เกิดทักษะการตัดสินใจได้ภายใต้ความเสี่ยง (Risk-taking) [10]

เมื่อพิจารณาแนวทางการรับมือกับโลกในยุคโกลาหล ตามที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความพยายามของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต เช่น ความยืดหยุ่นทางความคิด การมีสติและการรู้เท่าทันตนเอง รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิด BANI ไปสู่การปฏิบัติจริงในสังคมไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงแนวคิด BANI กับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เท่าทันบริบทของโลกยุคโกลาหลได้อย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของไทยในยุคโลกโกลาหล (BANI World)

ในยุคโลกโกลาหลที่มีความเปราะบาง ประเทศไทยจึงต้องมีการเตรียมคนให้สามารถรับมือ มีความพร้อมในการเผชิญหน้ากับความท้าทายที่เกิดขึ้นได้อย่างไม่วิตกกังวล จากการประชุมทางวิชาการประจำปี 2567 ของคุรุสภา ได้กล่าวถึง ทิศทางการศึกษาของประเทศไทยว่า ควรเป็นการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกับโลกและเพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ของไทยในยุคโลกโกลาหล จึงมีแนวทาง ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีคิด (Mindset) ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ดี และมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง มีแนวคิดในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงรู้ความผิดพลาดของตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงตนเอง และมีความพร้อมในการปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว [11]

2. การจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพโดยร่วมกับการแนะแนวอาชีพ ไม่เพียงจะเน้นการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเท่านั้น แต่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในโลกแห่งอาชีพจริง ๆ และเพื่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย หรือการเปลี่ยนไปศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา หรือการไปประกอบอาชีพของตนเอง [12] ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าสู่อาชีพ ควรจัดให้ผู้เรียนได้รับใบรับรองคุณวุฒิ

วิชาชีพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ในลักษณะ Reskill และ Upskill จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่ทันยุค ทันสมัย สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ [11]

3. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ Project Based Learning หรือ Problem Based Learning หรือ Capstone Project โดยบูรณาการหลายกลุ่มสาระวิชา มีการเชื่อมโยงกับชุมชน โดยวิเคราะห์จากโจทย์ปัญหา ใกล้ตัวในชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะที่จำเป็นในโลกยุค BANI ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกัน [2] ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการศึกษา การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกของการเป็นสมาชิกของชุมชนเกิดจิตสำนึกในการรักท้องถิ่น และการเป็นพลเมืองของโลก และการทำงานในลักษณะนี้จะนำไปสู่วิถีคิดการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneur) [12]

4. การส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration Skills) ให้กับผู้เรียน โดยให้อาสาสมัครผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน เรียนรู้จากกันและกัน สนับสนุนการสร้างความร่วมมือและสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในทีม ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะทางการคิดวิเคราะห์ ทักษะการเข้าสังคม เช่น มารยาทในการสนทนา การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น และทักษะทางอารมณ์ (Emotional Skill) [2]

5. การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนรู้ (Technology Integration) เป็นการสนับสนุนสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพสูง [2]

6. การผสมผสานระหว่างการศึกษาและความบันเทิง (Edutainment) โดยใช้รูปแบบความบันเทิงต่าง ๆ เช่น เกม การ์ตูน หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อสอดแทรกความรู้และเนื้อหาทางการศึกษา การเรียนรู้ในรูปแบบนี้สามารถกระตุ้นความอยากรู้ และความสนใจในการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่อ มีแรงจูงใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากประสบการณ์การเรียนรู้ของตน [13]

7. การเปลี่ยนบทบาทของครู อาจารย์ จากการเป็นผู้สอนให้ความรู้ เปลี่ยนไปโดยทำหน้าที่เป็นโค้ช (Coach) ส่งเสริมสนับสนุน และชี้แนะให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ค้นหาความชอบ และความถนัดของตนเอง [11]

8. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มีเป้าหมายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต เป็นผู้ที่มีความรู้ที่เรียกว่า “บุคคลแห่งการเรียนรู้” เนื่องจาก โลกเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยี เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ทุกคนและทุกช่วงวัยจำเป็นต้องปรับตัวให้เท่าทันโลกอยู่เสมอ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและไม่มีการสิ้นสุดจึงจะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต [14]

9. การส่งเสริมการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยในยุคที่โลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางไร้พรมแดน การสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญ การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องมีลักษณะสอดคล้องกับสิ่งที่สังคมโลกคาดหวัง ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงควรสนองตอบต่อแนวทางดังกล่าว ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ที่เหมาะสม ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาภาษา การจัดการเรียนการสอน ผู้เรียน และที่สำคัญอีกประการ คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จะเอื้อให้ผู้สอนประยุกต์ความรู้ ทุกด้านในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี [15]

ทรัพยากรทางการศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกโกลาหล (BANI World)

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกโกลาหล จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อรองรับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่เป็นเส้นตรง ทรัพยากรเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีบทบาทในการยกระดับคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับความเปราะบาง ความวิตกกังวล ความไม่เป็นเหตุเป็นผล และความยากต่อการเข้าใจของโลกยุคปัจจุบัน ทรัพยากรทางการศึกษาประกอบด้วย ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน และทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน เช่น งบประมาณ ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่าบำรุงรักษาครุภัณฑ์ ค่าพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ ค่าจัดจ้างบุคลากรจากภายนอก และค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น บุคคล ภูมิปัญญา องค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สื่อการเรียน เครื่องแต่งกาย วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้าง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน และในอนาคต [3]

ทรัพยากรที่เป็นตัวเงินมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา ไม่สามารถแยกส่วนจากทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ โดยทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนช่วยให้การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงินสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ การจัดสรรทรัพยากรที่เป็นตัวเงินอย่างเหมาะสม จึงถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการเสริมสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน

ครู ถือเป็นทรัพยากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูโดยใช้วิธีการอบรมให้ความรู้ ไม่เพียงพอที่จะช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้และทักษะที่ต้องการได้ จำเป็นต้องแสวงหาวิธีการอื่น ๆ มาใช้เพิ่มเติม เช่น การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการมีระบบการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญ [16] ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาครูของประเทศฟินแลนด์ที่จัดให้มี Tutor Teacher สนับสนุนและฝึกสอนเพื่อนครู โดยเน้นสอนทักษะทางด้านดิจิทัลเป็นหลัก รวมถึงพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ในองค์กรรวม อีกทั้งยังมีการร่วมสอน ผลักดัน และสนับสนุนเรื่องพื้นฐานต่าง ๆ ตามหลักสูตร [17] นอกจากนี้ในยุคปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Thai MOOC, Educa, LearnDi และ starfishlabz เป็นต้น ครูที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีจะสามารถประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาเสริมพลังในการจัดการศึกษา เช่น การใช้ AI Chatbot ได้แก่ Copilot, ChatGPT และ Gemini นำไปใช้เพื่อหาไอเดียในการวางแผนการทำงาน การรวบรวมเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดทำสื่อการเรียนรู้ เป็นต้น การใช้ AI Image Generator ในการสร้างสรรค์ภาพสำหรับการจัดทำสื่อการเรียนรู้และสื่อประชาสัมพันธ์ การใช้ Microsoft 365 หรือ Google Workspace สำหรับการทำงานร่วมกันบนพื้นที่ออนไลน์ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ [18]

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบความรู้คู่ความบันเทิง (Edutainment) เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีแรงจูงใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม (Game-based learning) เช่น เกมในรูปแบบออนไลน์และบอร์ดเกม (Board Game) หรือเกมการแข่งขันเก็บคะแนนระหว่างกลุ่ม (Gamification) ผู้เรียนจะได้สร้างองค์ความรู้ผ่านการเล่นเกม [13] การบูรณาการเทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่น AR (Augmented Reality), VR (Virtual Reality), MR (Mixed Reality) และ Metaverse จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่น่าสนใจ แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เช่น TikTok และ YouTube สามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ และยังเป็นช่องทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง [18]

สถานศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมภายในห้องเรียน โดยการนำนวัตกรรม เครื่องมือที่ทันสมัย และมีลต์มีเดียต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เรียกว่า ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) หรืออาจเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น Virtual Classroom, Remote Classroom, Electronic Classroom, e-learning Classroom หรือ Computer Classroom เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้การสอนโดยใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และในอนาคต [19]

ปัจจุบันมีการพัฒนาห้องเรียนโค้ดดิ้ง (Coding Classroom) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ (Computing Science) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้การทำโครงการต่อไปได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทั้งรูปแบบที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplugged Coding) และการเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์ (Plugged Coding) [20]

พื้นที่เรียนรู้สำหรับนักสร้างสรรค์ (Makerspace) เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน หรือ ชิ้นงาน หรือการเรียนรู้กระบวนการ STEM/STEAM โดยพื้นที่ Makerspace ไม่มีการกำหนดรูปแบบที่แน่นอน อาจเป็นห้องอาหาร ห้องศิลปะ ห้องผ้า ห้องช่าง และห้องสตูดิโอ (Studio) ฯลฯ ซึ่งในแต่ละห้องจะมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้เรียนได้ใช้ในการสร้างผลงาน โดยมีการจัดวางเครื่องมือให้สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ง่าย เพียงพอ นำสัมผัส ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างสะดวก ซึ่งต้องมีกฎระเบียบในการใช้ห้องร่วมกัน [21]

การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ Project Based Learning หรือ Problem Based Learning โดยเชื่อมโยงกับโจทย์ปัญหาในชุมชน เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการทำอาชีพ และด้านสังคม เป็นต้น มีการบูรณาการหลายกลุ่มสาระวิชา เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีการร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในชุมชน ภูมิปัญญา และปราชญ์ชาวบ้านในการร่วมกันแก้ปัญหาชุมชน จะทำให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการรักท้องถิ่นและการเป็นพลเมืองโลกในการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ [12]

การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ โดยครูต่างชาติเจ้าของภาษา เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนฝึกการออกเสียงได้อย่างถูกต้อง รู้สึกคุ้นเคย และมีความมั่นใจในการพูดมากขึ้น แต่ในปัจจุบันก็มีเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง เช่น การฝึกอ่านจาก E-book แอปพลิเคชัน Cake สำหรับการฝึกพูด โดยมี AI ช่วยเรื่องการออกเสียง ฝึกด้านการฟังผ่านช่องทาง YouTube Podcast และการฝึกทักษะการเขียนโดยใช้ Padlet ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ [22]

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษาทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน มีบทบาทเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น น่าสนใจ และมีคุณภาพในบริบทของโลกในยุคที่มีความโกลาหล การจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มศักยภาพของสถานศึกษาในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ (BANI World)

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาทั้งด้านที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ มีความเสมอภาค และเข้าถึงโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากขึ้น จากเงินค่าใช้จ่ายที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคล คณะบุคคล องค์กร และหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คหบดี ครอบครัว ชุมชน ชุมชนวิชาชีพ สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ตามที่คาดหวัง [23] สถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนา และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถทำได้ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 สามารถสรุปได้ดังนี้ มาตรา 9 ข้อ 5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 57 หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน โดยภาครัฐอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสมและภาคเอกชน เช่น ชุมชน สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และองค์กรต่าง ๆ เป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา โดยมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็น มาตรา 59 สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดทำผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ รวมถึงจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดแย้งกับภารกิจหลักของสถานศึกษา วัตถุประสงค์ และนโยบาย [24]

การระดมทรัพยากรทางการศึกษา กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ในบทความนี้จะนำเสนอแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาใน 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ แนวทางการระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน แนวทางการระดมทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางการระดมทรัพยากรเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายกิจกรรม

แนวทางการระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน และในอนาคตจำเป็นต้องมีทรัพยากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เช่น ครูชาวต่างชาติในการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ Smart Classroom Coding Classroom Maker Space สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ทรัพยากรที่เป็นตัวเงินจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดซื้อ จัดจ้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยมีวิธีการระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ดังนี้ 1) ศึกษาความต้องการและความจำเป็น 2) ระดมความคิดเห็น 3) จัดตั้งคณะกรรมการ 4) จัดทำโครงการระดมทรัพยากร 5) กำหนดโครงสร้างและส่วนงาน 6) จัดกิจกรรมการระดมทรัพยากร 7) ประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงาน 8) ประสานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 9) แก้ปัญหาพร้อมกัน 10) ติดตามและประเมินผล และ 11) สรุปและรายงานผล [23]

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา [23] ได้แก่

1) ด้านบุคคล ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ สร้างการยอมรับและศรัทธาทั้งในและนอกสถานศึกษานำไปสู่การได้รับการสนับสนุนทรัพยากร และผู้ที่รับผิดชอบในการระดมทรัพยากร เป็นผู้ที่มีทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะการประสาน มีความเสียสละ อดทน และมีความมุ่งมั่นเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

2) ด้านองค์กร มีการกำหนดโครงสร้างส่วนงาน และมอบหมายภารกิจเพื่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความถนัดของแต่ละบุคคลและองค์กร

3) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลาย รวดเร็วและทันเหตุการณ์

4) ด้านการจัดการ มีการวางแผนการดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และการสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้สนับสนุนทรัพยากร จัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงตามความจำเป็น มีการควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนงานหรือโครงการ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และรายงาน ตลอดจนการประกาศเกียรติคุณ และการยกย่อง

แนวทางการระดมทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทรัพยากรทางการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะทางสังคม ทักษะการสร้างนวัตกรรม รวมไปถึงการเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น และการเป็นพลเมืองโลก [12] การระดมทรัพยากรทางการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น [25] [26] [27] มีแนวทางดังนี้

- 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นจากการลงพื้นที่และจากเอกสาร
  - 2) จัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
  - 3) ประสานงานหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจงานเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศหรือการเรียนรู้อื่นๆในท้องถิ่นร่วมกัน
  - 4) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับรายวิชาพื้นฐานหรือการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเป็นกิจกรรมในรูปแบบ Project Based Learning, Problem Based Learning, STEM และ STEAM เป็นต้น
  - 5) ประสานให้ปราชญ์ชุมชน ภูมิปัญญา หรือผู้ที่มีความรู้เฉพาะในแต่ละเรื่องมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้เรียน
  - 6) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ชุมชนหรือพาผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ
  - 7) จัดงานแสดงผลงานหรือนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่น และมอบรางวัลเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น
- แนวทางการระดมทรัพยากรเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายกิจกรรม**

ทิศทางของการศึกษาประเทศไทยในอนาคตที่เน้นการมีงานทำ ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และสถานประกอบการต่าง ๆ จึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้เข้าสู่อาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในโลกอาชีพ รวมถึงการได้ใบรับรองอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการ [11] [12] นอกจากนี้เครือข่ายยังมีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ [28] สำหรับแนวทางการระดมทรัพยากรเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายกิจกรรม [29] [30] มีดังนี้

- 1) วิเคราะห์สถานการณ์ และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
- 2) วิเคราะห์บทบาทภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อหาจุดลงตัวในการทำงานร่วมกัน
- 3) เรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่แนบแน่น
- 4) กำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกัน ตามภาระงานและบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน
- 5) บูรณาการการทำงาน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
- 6) พุดคุย สรุปความก้าวหน้าในแต่ละส่วน ปรับปรุง แก้ไขส่วนที่ยังสามารถพัฒนาต่อได้ เพื่อหาแนวทางการทำงานที่

ต่อยอดจากเดิม

สรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของยุคโลกาภิวัตน์ (BANI World) ซึ่งมีลักษณะเปราะบาง ไม่แน่นอน และซับซ้อน โดยได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ระบบการศึกษาต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน ทั้งในด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง

จากการวิเคราะห์แนวคิดและแนวปฏิบัติในแต่ละหัวข้อ สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ การตระหนักว่าทรัพยากรทางการศึกษาไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในรูปของงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ แต่ควรครอบคลุมถึงองค์ความรู้ ภูมิปัญญา บุคลากร และความร่วมมือเชิงระบบ โดยเฉพาะในยุคที่ผู้เรียนต้องการประสบการณ์ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในบริบทของยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องใช้แนวทางการระดมทรัพยากรใน 3 มิติ ร่วมกันอย่างบูรณาการ ได้แก่

มิติที่ 1 การระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ซึ่งเป็นกลไกพื้นฐานในการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอื่น ๆ ทั้งครู อุปกรณ์ เทคโนโลยี และสื่อการเรียนรู้ โดยชี้ว่าการลงทุนด้านการศึกษาที่ตรงจุดสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีนัยสำคัญ [3]

มิติที่ 2 การระดมทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดึงรากฐานความรู้ของชุมชนมาใช้ในการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบ PBL และ STEAM ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างชัดเจน [12] [25]

มิติที่ 3 การระดมทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ซึ่งช่วยเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้จริง และพัฒนาทักษะอาชีพได้ตั้งแต่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่า สถานศึกษาที่มีภาคีเครือข่ายเข้มแข็งสามารถจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มีคุณภาพสูง และลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [29]

กล่าวโดยสรุป การระดมทรัพยากรทางการศึกษาในยุคโลกโกลาหล (BANI World) ควรเป็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นความยืดหยุ่น ยั่งยืน และมีคุณภาพ โดยต้องบูรณาการแนวคิดใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อบริบทของโลกที่มีความโกลาหล องค์ความรู้จากบทความนี้สามารถใช้เป็นกรอบคิดในการพัฒนานโยบายหรือแนวปฏิบัติในระดับสถานศึกษาและระบบการศึกษา ระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] Jamais Cascio. Facing the Age of Chaos. [Internet]. 2020 [cited 2024 September 11]. Available from: <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>
- [2] สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. เตรียมรับมืออย่างไร ในการจัดการศึกษา ยุค BANI World. สสวท.2567; 248: 28-34.
- [3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ:พริกหวานกราฟฟิค; 2562.
- [4] PPTV Online. น้ำป่าทะลัก ทำบ้านทรุดทั้งหลัง. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 30 กันยายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <http://pptv36.news/1IPu>.
- [5] Sanook. โขเซี่ยลเถียงกันสนั่น “ควรยกเลิกคนศึกษาหรือไม่?”. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.sanook.com/news/9592078/>
- [6] PPTV HD 36. ผู้ประกอบการรถบัสเศร้า! ถูกยกเลิกงานเกือบหมด | PPTV Online. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=a-GX7L5Mx-A>
- [7] กองการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol). [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://fad.mnre.go.th/th/mpb/content/207>
- [8] TNN. น้ำท่วม “แม่สาย” วิกฤต อุทกภัยหนักที่สุดในรอบ 60 ปี ชาวเข้า 11-09-2024. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.youtube.com/watch?v=mKmlF-5X7gM>
- [9] Krungsri Plearn Plearn. รู้จักเทคโนโลยี Deep Learning เมื่อ AI ปลอมเสียงและหน้าเราได้. [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/what-is-deep-learning-ai-scammer/>.
- [10] สภาการศึกษา. ทักษะและการเตรียมตัวเพื่อรับมือกับโลก BANI. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.blockdit.com/posts/6412cc8af6a718cc1ac15679>
- [11] ครูสภา. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "The Future of Thai Education". [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.youtube.com/watch?v=UNjfZCfnblo>
- [12] ครูสภา. เสวนา เรื่อง ทิศทางการศึกษาไทย. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=A-ywoLXl7fg&t=4318s>
- [13] Jason Hamilton. Edutainment: Where Education Meets Quality Storytelling. [Internet]. 2023 [cited 2024 October 11]. Available from: <https://mythbank.com/edutainment/>
- [14] อติรัตน์ สมบูรณ์. อุปนิสัย “ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” สร้างได้ นักวิจัย ครุศาสตร์ จุฬาฯ แนะนำวิธี. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.chula.ac.th/highlight/82379/>
- [15] อัญชลี จันทร์เสมอ และคณะ. ทักษะในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ : จากนโยบายถึงผู้สอน. วารสารบรรณศาสตร์ มศว 2559; 2:115–123.
- [16] ทิศนา ขมมณี. ผลักการสอนให้มีชีวิตสู่ห้องเรียนแห่งศตวรรษใหม่. กรุงเทพฯ:สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง;2557.
- [17] ภาณี ลักคานาภิเศรษฐ์. ฟินแลนด์กับงานวิจัยสร้างครูที่มีทักษะสูงที่สุดในโลก. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 14 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.educathai.com/knowledge/articles/371>
- [18] ครูสภา. เสวนา เรื่อง ดิจิทัลกับการศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=2ZHvacRihs&t=3862s>
- [19] ร้อยเรื่องเมืองไทย. ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom). สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2565
- [20] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณ Coding เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่. 2564
- [21] Starfish Academy. การจัดพื้นที่นักสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด. [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 14 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก: <https://perma.cc/GGE2-FR36>
- [22] จิราพร เณรธณี. การสอนภาษาอังกฤษอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี. [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 14 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.educathai.com/knowledge/articles/621>
- [23] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ:พริกหวานกราฟฟิค. 2562
- [24] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. 2562

- [25] กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. เรียนรู้สู่สร้างสรรค์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น : นวัตกรรมเพื่อชุมชน โรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย จ.เชียงใหม่. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://perma.cc/6AAL-FFQV>
- [26] นันทน์ภัส นิยมทรัพย์. การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษา. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<http://courseware.npru.ac.th/course2.php?course=142>
- [27] ปรีชา ธนะวิบูลย์ และ นางเยาว์ อุทุมพร. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่าเพื่อใช้ในการศึกษาอย่างยั่งยืน. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 2563; 1: 131–144.
- [28] พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. ราชกิจจานุเบกษา. 2566. เล่ม 140 ตอนที่ 20; 60-72
- [29] ธราดล หิตอักร. การสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต: กรณีศึกษาสร้างเครือข่ายการทำน้ำมันเหลืองสมุนไพร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 2566; 2: 69 – 78.
- [30] D Community. ถอดบทเรียนการทำงานพัฒนาชุมชน “การสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่”. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 16 ตุลาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก:<https://perma.cc/R6EF-56ME>.